

تأثیر ابعاد نکول بدهی و خرید اظهار نظر بر وضعیت مالی شرکت‌ها با نقش تعدیل‌کنندگی تداوم فعالیت

آرش کاظمی

کارشناسی ارشد گروه حسابداری، دانشکده مدیریت و اقتصاد، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران (نویسنده مسئول)
Arashkazemi352@gmail.com

علی صیادی

استادیار گروه حسابداری، دانشکده مدیریت و اقتصاد، دانشگاه لرستان، ایران
Sayadi.a@lu.ac.ir

پرویز مام صالحی

مربی، گروه حسابداری، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران
p.mamsalehi@pnu.ac.ir

ساسان امیری

کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی، سنندج، ایران
Sasanamiri65@gmail.com

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۲/۳۱ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۳/۲۱

چکیده

پژوهش حاضر بررسی تأثیر نکول بدهی و خرید اظهار نظر بر وضعیت مالی شرکت‌ها با نقش تعدیل‌کنندگی تداوم فعالیت شرکت می‌باشد. به این منظور اطلاعات ۱۲۷ شرکت پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران در بازه زمانی سالهای ۱۳۹۵ تا ۱۴۰۰ بر اساس متغیرهای پژوهش از طریق نرم‌افزار ره‌آورد نوین استخراج و به کمک روش رگرسیون با رویکرد داده‌های پانل در نرم‌افزار Eviews9 مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. جهت اندازه‌گیری خرید اظهار نظر حسابرس از الگوی دو وضعیتی سیمامورا و هندارجاتنو (۲۰۱۹) استفاده شده است. نتایج تحقیق نشان داد که تأثیر نکول بدهی، خرید اظهار نظر بر وضعیت مالی شرکت‌ها معکوس معنادار دارد. همچنین نتایج آزمون نقش تعدیل‌کنندگی تداوم فعالیت نشان داد که تداوم فعالیت تأثیر نکول بدهی، خرید اظهار نظر بر وضعیت مالی شرکت را تقویت می‌کند.

واژه‌های کلیدی: نکول بدهی، خرید اظهار نظر، تداوم فعالیت.

۱- مقدمه

ریسک نکول به معنی احتمال عدم توانایی واحد تجاری در پرداخت به موقع بدهی‌ها و ایفای تعهدات خود در سررسید این بدهی‌ها می‌باشد. این ریسک به عنوان زمینه ساز ورشکستگی شرکت‌ها همواره مورد توجه سرمایه‌گذاران قرار گرفته است، ذهنیتی که مدیریت شرکت از زمان تغییر خود دارد اغلب بر به کارگیری سیاست‌های تعهدات اختیاری می‌باشد و اغلب مدیرانی که برآوردی کمتر در رابطه با طول دوره مدیریت خود دارند گرایش بیشتری در به کارگیری اقلام تعهدات اختیاری دارند و این امر اغلب اوقات ریسک نکول را در شرکت افزایش می‌دهد (بروکمن، ۲۰۰۹). ریسک نکول به ریسک زیان حاصل از ورشکستگی محدود نمی‌شود، بلکه ممکن است ترکیب پیچیده‌ای از عملکرد، کیفیت درآمدها و ساز و کارهای حاکمیت شرکتی نیز سبب ریسک نکول شود (چینگ و همکاران، ۲۰۰۹). ریسک نکول احتمال این را می‌دهد که اعتبارگیرنده قادر به پرداخت تعهد خود به طور کامل و در زمان مقرر به اعتباردهنده نباشد. بر اساس تعریف (واسالو و اکسینگ، ۲۰۰۴) ریسک نکول احتمال این را می‌دهد که دارایی‌های شرکت کمتر از ارزش دفتری بدهی‌های شرکت شود. آن‌ها بیان کردند که ریسک نکول موجب می‌شود که وام‌دهنده صرف ریسکی را بابت تحمل این ریسک از وام‌گیرنده درخواست کند اندازه صرف ریسک درخواستی، تابعی از احتمال نکول شرکت است. ریسک نکول ممکن است به دلیل عملکرد مالی ضعیف شرکت یا درجه اهرمی بودن بالای آن ایجاد شود.

همچنین از دیدگاه گزارش حسابرسی می‌توان انتظار داشت که شرکت‌های حسابرسی بزرگ قادر به صدور اظهار نظرهای حسابرسی صحیح‌تری نسبت به هم‌تایان کوچک خود می‌باشند. حسابرسان مؤسسات حسابرسی بزرگ تلاش حسابرسی بیشتری را برگرفته از تردید حرفه‌ای با گردآوری منابع بیشتر به منظور برنامه‌ریزی و ارزیابی ریسک را به اجرا می‌گذارند. در نتیجه آن‌ها بهتر قادر به ارزیابی ریسک و کار مشتری بوده و آن‌ها به هنگام انجام کار حسابرسی؛ استانداردهای کیفی سخت‌گیرانه‌تری را در نظر می‌گیرند (ریچلت و وانگ، ۲۰۱۰). در صورتی که شرکت‌های حسابرسی بزرگ قادر به ارائه اظهار نظر تعدیل شده حسابرسی نباشند و وضعیت مالی شرکت مورد تایید آن‌ها باشد، آن‌ها با افزایش خطر دعوی حقوقی روبرو می‌باشند و انگیزه بیشتری برای صدور اظهار نظرهای حسابرسی صحیح‌دارا می‌باشند. با توجه به اندازه و شهرت موسسه‌های حسابرسی و تفاوت در تجربیات و میزان توانایی آن‌ها و با علم استفاده از قضاوت در فرآیند اظهار نظر نسبت به صورت‌های مالی می‌توان نتیجه گرفت که نوع موسسه حسابرسی می‌تواند از جمله عوامل

مؤثر بر گزارش حسابرسی باشد. نتایج پژوهش‌های صورت گرفته نشان می‌دهد که بین نوع موسسه حسابرسی و احتمال صدور گزارش حسابرسی تعدیل شده رابطه معناداری وجود دارد (کایروس و همکاران، ۲۰۰۸؛ زوریگات، ۲۰۱۴؛ بنی‌مهد، ۱۳۹۰). و در ادامه بنا به استدلال چن و همکاران، (۲۰۱۲) اظهار نظر تعدیل شده حسابرسی آخرین نتیجه ارزیابی حسابرسان از کیفیت صورت‌های مالی است و اظهار نظر تعدیل شده حسابرسی راهکاری است که حسابرسان از آن برای اطلاع رسانی وضعیت مالی شرکت به سرمایه‌گذاران برون سازمانی استفاده می‌کنند. از طرفی چگونگی تأثیر طول دوره‌ی تصدی حسابرسی بر وضعیت مالی شرکت در قالب دو نظریه استدلال می‌شود: الف) فرضیه‌ی تخصص حسابرسان، ب) فرضیه‌ی استقلال حسابرسان. طبق فرضیه‌ی تخصص حسابرسان بر این باور است که با افزایش طول دوره‌ی تصدی حسابرسان، کیفیت حسابرسان افزایش می‌یابد برعکس، فرضیه‌ی استقلال معتقد به کاهش کیفیت حسابرسان با افزایش طول دوره‌ی تصدی حسابرسان است. گایگر و راگاناندان (۲۰۰۲) نشان دادند که دوره تصدی بلندمدت حسابرسان با کیفیت بالای سود مرتبط است. به این صورت که حسابرسان با دوره تصدی بلندمدت، در جمع‌آوری و ارزیابی شواهد نسبت به حسابرسان با دوره تصدی کوتاه مدت موفق‌تر عمل می‌کنند، چراکه آن‌ها عمق دانش خود را در مورد سیستم عملیاتی و وضعیت مالی صاحبکار گسترش می‌دهند. بر اساس فرضیه‌ی تخصیص توانایی حسابرسان در کشف ارائه نادرست اقلام در صورت‌های مالی تهیه شده توسط مدیریت تحت تأثیر دانش در طی سنوات حسابرسان از صاحب کار است که این دانش در طی سنوات اولیه‌ی حسابرسان و به ندرت برای حسابرسان به وجود می‌آید. اسرایندهی و همکاران (۲۰۱۰) از نمونه‌ای از شرکت‌های آمریکایی در فاصله سال ۱۹۸۸ تا ۲۰۰۰ نشان دادند که دوره تصدی حسابرسان با کیفیت سود در شرکت‌هایی که نیاز به تخصص صنعت حسابرسان است، ارتباط مثبت دارد. پیری و صدقیانی (۱۳۹۵)، در تحقیقی به بررسی رابطه‌ی بین دوره‌ی تصدی و تغییر حسابرسان با کیفیت سود شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران بر اساس مدل کاسنیک پرداختند. نتایج تحقیق نشان می‌دهد که افزایش دوره‌ی تصدی حسابرسان بر میزان اقلام تعهدی می‌افزاید و در نتیجه از کیفیت سود کاسته در حالی، که با افزایش میزان تغییر حسابرسان از میزان اقلام تعهدی کاسته شده و بر میزان کیفیت سود و وضعیت مالی شرکت افزوده می‌شود. فرض تداوم فعالیت بیانگر این است که واحد تجاری فعالیت‌های خود را برای مدت نامحدود ادامه خواهد داد، حسابرسان در جریان حسابرسی باید ارزیابی مدیریت را از توانایی واحد مورد

حسابرس یا حفظ حسابرس قبلی هستند تا با متقاعد کردن حسابرس به اظهار نظر مطلوبی دست یابند (امیری و فخاری، ۱۳۹۹). و همچنین کاهش نسبت نقدینگی یعنی ناتوانی شرکت در پرداخت بدهی‌های کوتاه‌مدت خود و نسبت اهرمی نشانگر مقدار منابع تأمین شده از محل بدهی‌ها است که در صورت افزایش آن احتمال نکول در پرداخت بدهی‌ها به وجود می‌آید. شرکتی که نسبت‌های مالی نامساعدی دارد نسبت به تداوم فعالیتش ابهام به وجود می‌آید و ممکن است حسابرس این موضوع را در گزارش خود عنوان کند (بروکمن، ۲۰۰۹).

پژوهش حاضر برای سرمایه‌گذاران به منظور کاهش ریسک سرمایه‌گذاری با توجه به بررسی رابطه بین تأثیر متغیرهای نکول بدهی و بر وضعیت مالی ضرورت می‌یابد. چرا که نتایج این پژوهش می‌تواند علاوه بر کمک به سرمایه‌گذاران، زمینه لازم برای اتخاذ دستورالعمل‌هایی برای شفافیت اطلاعات مالی و غیرمالی شرکت‌ها از طرف سازمان بورس اوراق بهادار فراهم آورد که موجب جذب سرمایه‌گذاران داخلی و خارجی و رونق اقتصادی کشور می‌شود. لذا هدف ما در این پژوهش پاسخ به این سؤال است که آیا نکول بدهی و خرید اظهار نظر و بر وضعیت مالی شرکت با تعدیل کنندگی تداوم فعالیت تأثیر دارد یا خیر؟

پیشینه پژوهش

خرید اظهار نظر، به معنی تغییر حسابرس از سوی صاحبکار به منظور دریافت اظهار نظر بهبود یافته حسابرسی از حسابرس جدید تعریف می‌کنند. اگر حسابرس جدید، اظهار نظر حسابرسی را مطابق میل صاحبکار تنظیم کند، به این پدیده فروش اظهار نظر از سوی حسابرس یا خرید اظهار نظر از سوی مدیریت واحد تجاری می‌گویند (چن و همکاران، ۲۰۱۶).

یاری و همکاران (۱۴۰۲) در پژوهشی با عنوان بررسی رابطه بین خرید اظهار نظر حسابرس و معاملات با اشخاص وابسته با بررسی صورت‌های مالی ۱۱۷ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران برای دوره زمانی ۱۳۹۴ تا ۱۳۹۸ دریافتند که میان معاملات با اشخاص وابسته و خرید اظهار نظر حسابرس رابطه مستقیم و معناداری وجود دارد. همچنین، میان معاملات با اشخاص وابسته غیر عملیاتی و خرید اظهار نظر حسابرس رابطه مستقیم و معناداری مشاهده شد، در حالی که میان معاملات با اشخاص وابسته عملیاتی و خرید اظهار نظر حسابرس رابطه معناداری یافت نشد.

صفی پور افشار و همکاران (۱۴۰۱) در مقاله خود عوامل اثرگذار بر اظهار نظر حسابرس نسبت به تداوم فعالیت را بررسی نمودند. که نمونه پژوهش شامل است. یافته‌های حاصل از بررسی ۱۶۰ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در طی

رسیدگی نسبت به تداوم فعالیت، بررسی کند. مسئولیت حسابرس در برابر فرض تداوم فعالیت، بررسی مناسب بودن استفاده مدیریت از فرض تداوم فعالیت در تهیه صورت‌های مالی و بررسی احتمال وجود ابهام با اهمیت یا اساسی درباره توانایی تداوم فعالیت واحد مورد رسیدگی به عنوان یک واحد دایر است که نیاز به افشا در صورت‌های مالی دارد (استاندارد حسابرسی شماره ۵۷۰، ۱۳۸۳). به اعتقاد کارسون و همکاران (۲۰۱۲، ۲۹۰) حسابرس نسبت به این سؤال که آیا نسبت به تداوم فعالیت شرکت برای مدت زمان معقول تردید اساسی وجود دارد یا خیر، پاسخ گو می‌باشد. هدف اولیه صورت‌های مالی فراهم آوردن اطلاعات مفید برای تصمیم‌گیری اقتصادی است. اگر ابهام ناشی از رویدادهای آتی مفید بودن صورت‌های مالی را تحت الشعاع قرار دهد، حسابرس موظف است به نحوی این ابهامات را به اطلاع استفاده‌کنندگان صورت‌های مالی برساند (ابراهیمی، ۱۳۹۵، ۴۳).

عوامل متعددی وجود دارند که ممکن است بر اظهار نظر حسابرس نسبت به تردید در تداوم فعالیت شرکت تأثیر بگذارند. از این عوامل می‌توان به دوره تصدی حسابرس، تأخیر گزارش حسابرسی، خرید اظهار نظر حسابرس، نسبت نقدینگی و اهرم مالی اشاره کرد (کارسون و همکاران، ۲۰۱۲، ۲۸۸؛ سیمامورا و هندراجانو، ۲۰۱۹، ۱۴۸). دوره تصدی حسابرس، مدت‌زمان همکاری حسابرس و صاحب کار می‌باشد (کنچل و ونسترلن، ۲۰۰۷، ۱۱۷).

در ارتباط با اهمیت بررسی خرید اظهار نظر می‌توان اظهار داشت که کارکنان حسابداری بایستی رویه‌هایی را به کار گیرند که محافظه کارانه و بی طرفانه باشد اما در عمل انگیزه‌های رقابتی مدیریت در انتخاب رویه‌ها و برآوردهای حسابداری تأثیر می‌گذارد. لذا شرکت‌ها در ارائه نتایج مالی، تکنیک‌های مدیریت سود را بکار می‌برند، بنابراین شناسایی شرکت‌هایی که بطور قابل ملاحظه ای سود آوردی واقعی خود را بیان نمی‌کنند به یک چالش تبدیل شده است. در نتیجه شرکت‌ها برای مطلوب جلوه دادن وضعیت مالی شرکت؛ اقدام به خرید اظهار نظر حسابرس می‌کنند و حسابرسان نیز از آنجا که نمی‌خواهند مشتریان خود را از دست بدهند، اظهار نظر مطلوبی نسبت به تداوم فعالیت شرکت در آینده ارائه می‌دهند (دیویز و همکاران، ۲۰۰۹). در نتیجه دیویدسون و همکاران (۲۰۰۶) استدلال می‌کنند که خرید اظهار نظر حسابرس، هزینه نمایندگی است؛ زیرا مدیران به دنبال حسابرسانی هستند که کیفیت پایین تری در کارشان دارند. این امر به نوبه خود از کیفیت اطلاعات منتشر شده در بازارهای مالی می‌کاهد و باعث افزایش عدم تقارن اطلاعاتی می‌شود. برای مثال، مدیران به منظور پنهان کردن ضعف عملکرد خود، در پی تغییر

سال‌های ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۸ نشان داد که نسبت اهرم مالی باعث افزایش میزان اظهارنظر تردید نسبت به تداوم فعالیت می‌شود. همچنین، خرید اظهارنظر حسابرس نیز از مواردی است که باعث کاهش میزان اظهارنظر تردید نسبت به تداوم فعالیت شرکت می‌شود.

نتایج بررسی امیری و فخاری (۱۳۹۹) با عنوان علل و پیامدهای خرید اظهارنظر حسابرس منطبق با تئوری نمایندگی نشان داد که ویژگی‌های خاص کار حسابرسی می‌تواند محرکی مهم برای تشدید وقوع پدیده خرید اظهارنظر حسابرس باشد. همچنین سایر نتایج پژوهش حاکی از این است که خرید اظهارنظر حسابرس پیامدهای نامطلوبی از جمله کاهش کیفیت حسابرسی و کیفیت گزارشگری مالی را به دنبال دارد. همچنین به استقلال حسابرس صدمه زده و منجر به تقلب در صورت‌های مالی می‌شود.

رحیمیان و همکاران (۱۳۹۲) پژوهشی تحت عنوان اظهار نظر تعدیل شده حسابرسی و ساختار سررسید بدهی انجام دادند. اگر اظهار نظر تعدیل شده حسابرسی موجب شک و تردید اعتباردهندگان راجع به قابلیت اتکای صورت‌های مالی در پیش بینی موقعیت مالی آتی دریافت کننده اعتبار گردد، ممکن است اعتباردهندگان از میزان اعتبار اعطایی و یا از سررسید آن بکاهند. هدف اصلی مطالعه آنان بررسی تأثیر اظهار نظر تعدیل شده حسابرسی بر ساختار سررسید بدهی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سال‌های ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۰ است و برای آزمون فرضیه‌ها از رگرسیون خطی استفاده شده است. نتایج پژوهش بیانگر عدم تأثیر معنادار اظهار نظر تعدیل شده حسابرسی بر سررسید بدهی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران است.

سیف‌زاده و همکاران (۲۰۲۱) در پژوهشی به عنوان ویژگی‌های مدیریت و خرید اظهارنظر حسابرس دریافته‌اند که رابطه منفی و معناداری بین استقرار مدیریت و اعتماد بیش از حد مدیران و خرید اظهارنظر حسابرسی و رابطه مثبت و معناداری بین خودشیفتگی مدیریت، مدیریت سود واقعی و تعهدی، و تلاش هیئت مدیره و خرید اظهارنظر حسابرسی وجود دارد. دیویس و همکاران (۲۰۰۹) پژوهشی با عنوان رابطه دوره تصدی حسابرس و توانایی رسیدن یا غلبه بر سود پیش بینی شده انجام دادند. نتایج نشان داد سطوح بیشتری از اقلام تعهدی برای شرکت‌ها با دوره طولانی و کوتاه مدت تصدی حسابرسان رابطه دارد. منری و همکاران (۲۰۰۸) پژوهشی با عنوان بررسی افزایش دوره تصدی حسابرس بر کاهش کیفیت حسابرسی انجام دادند. نتایج نشان داد که دوره تصدی طولانی تر حسابرس، کیفیت بالاتر و در نتیجه کاهش مدیریت سود را به دنبال دارد.

چن و همکاران (۲۰۱۹) پژوهشی با عنوان دوره تصدی حسابرسی و اقلام تعهدی انجام دادند. نتایج نشان داد که بین دوره تصدی حسابرس و اقلام تعهدی اختیاری افزایشده سود رابطه منفی وجود دارد. گایگر و راگوناندان (۲۰۰۲) در تحقیقی، شرکت‌های آمریکایی که طی سالهای ۱۹۹۶ الی ۱۹۹۸ اعلام ورشکستگی نموده بودند را مورد بررسی قرار دادند و نتیجه گرفتند، بین دوره تصدی حسابرس و وجود بند تداوم فعالیت در گزارش حسابرسی سال قبل از ورشکستگی، ارتباط مثبت وجود دارد، بنابراین با استناد به نتایج این تحقیق، تغییر ادواری حسابرسان توصیه نمی‌شود.

چوی و همکاران (۲۰۱۸) در پژوهشی با عنوان خرید اظهارنظر جهت جلوگیری از اظهارنظر حسابرسی در خصوص تداوم فعالیت و کیفیت حسابرسی - با استفاده از داده‌های ۱۱۶۲۸ شرکت دارای بحران مالی در کره جنوبی طی سالهای ۲۰۰۴ تا ۲۰۱۲ دریافته‌اند که شرکت‌های دارای بحران در خرید اظهارنظر حسابرسان در خصوص عدم گزارش مشکلات مربوط به تداوم فعالیت موفق بوده‌اند. همچنین نتیجه مطالعات جانسون و همکاران (۲۰۰۲) حاکی از آن بود که اگر دوره تصدی حسابرس کوتاه مدت باشد نسبت به حالتی که میان مدت یا بلند مدت باشد، اقلام تعهدی بیشتر شده و اعمال فشار بر شرکت‌ها کاهش می‌یابد در نتیجه کیفیت سود نیز پایین است، به این صورت که اگر دوره تصدی کوتاه مدت (۲ تا ۳ سال) باشد نسبت به زمانی که دوره تصدی متوسط (۴ تا ۸ سال) اقلام تعهدی غیر مترقبه بیشتر می‌باشد.

فرضیه‌های پژوهش

- (۱) نکول بدهی بر وضعیت مالی شرکت تأثیر معناداری دارد.
- (۲) خرید اظهار نظر بر وضعیت مالی شرکت تأثیر معناداری دارد.
- (۳) نکول بدهی، بر وضعیت مالی شرکت با تعدیل کنندگی تداوم فعالیت تأثیر معناداری دارد.
- (۴) خرید اظهار نظر بر وضعیت مالی شرکت با تعدیل کنندگی تداوم فعالیت تأثیر معناداری دارد.

جامعه و نمونه پژوهش

جامعه آماری پژوهش حاضر شامل کلیه شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران که دارای شرایط زیر هستند می‌باشد، اگر شرکتی معیارهای ۶ گانه زیر را دارا باشد؛ به‌عنوان نمونه آماری پژوهش انتخاب می‌گردد، روند انتخاب نمونه در جدول (۱) ارائه شده است.

از مدل فاصله تا نکول مرتون (۱۹۴۷) که بر پایه اطلاعات بازار محاسبه می‌شود و دیگری مدل Z-SCORE آلتمن که با استفاده از متغیرهای حسابداری و مالی محاسبه می‌شود که در این پژوهش از مدل آلتمن استفاده خواهد شد.

آلتمن از طریق تجزیه و تحلیل چند ممیزی و از میان ۲۲ نسبت مالی که به نظر او بهترین پیش‌بینی کننده‌ها برای پیش‌بینی ورشکستگی بودند، ۵ نسبت مالی را به صورت ترکیبی به عنوان بهترین پیش‌بینی کننده ورشکستگی انتخاب کرد. آلتمن درجه اهمیت هریک از نسبت‌ها را مشخص نموده و به هریک ضریبی متناسب با درجه تأثیر آن تخصیص داده است، که مقیاسی از لحاظ سنجش عددی به دست می‌دهد. این ضرایب به شرح زیر می‌باشد:

ضرایب	نسبت
۳/۳	سود قبل از بهره و مالیات تقسیم بر کل دارایی‌ها X_1
۰/۹۹	نسبت فروش به دارایی X_2
۰/۶	نسبت ارزش روز سهام به بدهی X_3
۱/۲	نسبت سرمایه در گردش به دارایی X_4
۱/۴	نسبت سود انباشته به دارایی X_5

ضرایب فوق را در نسبت‌هایی که برای واحد مورد رسیدگی محاسبه می‌شود ضرب می‌کنند و حاصل جمع آنها را اصطلاحاً بنام شاخص Z می‌نامند.

رابطه (۱)

$$Z \text{ شاخص} = 3/3.X_1 + 0/99.X_2 + 0/6.X_3 + 1/2.X_4 + 1/4.X_5$$

دامنه ورشکستگی هرچه کمتر از ۱/۹ باشد احتمال ورشکستگی خیلی زیاد و در صورتی که Z در دامنه ۱/۹ تا ۲/۶ باشد احتمال ورشکستگی ضعیف و چنانچه در این مدل Z بزرگ‌تر از ۲/۶ باشد، احتمال ورشکستگی آن خیلی کم است.

جهت تبدیل Z به دست آمده از مدل آلتمن به ریسک عدم پرداخت از معادله زیر استفاده می‌شود (آگاروال و تافلر، ۲۰۰۸).

رابطه (۲)

$$DP = 1 - e^{-Z} / (1 + e^{-Z})$$

خرید اظهار نظر حسابرس (Opinion Shopp)

در صورت وجود دو حالت زیر به این متغیر عدد یک اختصاص داده می‌شود و اگر شرایط وجود نداشت عدد صفر تخصیص داده شود. (سیمامورا و هندارجانتو، ۲۰۱۹؛ آرچامبول و دی‌زورت، ۲۰۰۱):

(۱) دوره زمانی ۵ سال و بین سال‌های ۱۳۹۵ تا ۱۴۰۰ می‌باشد.

(۲) به منظور افزایش قابلیت مقایسه، سال مالی آن‌ها منتهی به پایان اسفندماه باشد.

(۳) در تمامی دوره پژوهش جزء شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران باشند.

(۴) عضو شرکت‌های واسطه‌گری مالی، هلدینگ‌ها (شرکت‌های مادر) و شرکت‌ها نباشند.

(۵) شرکت‌ها وقفه معاملاتی بیش از ۶ ماهه نداشته باشند.

جدول ۱. فیلترینگ جامعه آماری

تعداد	شرح
۵۰۱	تعداد اعضای جامعه آماری در پایان سال ۱۴۰۰
(۱۲۹)	شرکت‌هایی که سال مالی آن‌ها منتهی به پایان اسفندماه نبوده است.
(۸۵)	شرکت‌هایی که جزء صنعت سرمایه‌گذاری، بانک‌ها و واسطه‌گرهای مالی بوده‌اند.
(۵۷)	شرکت‌هایی که از ۱/۰/۱۳۹۵ تا پایان اسفندماه ۱۴۰۰ وارد بورس شده یا از بورس خارج شده‌اند.
(۱۲)	شرکت‌هایی که اطلاعات آن‌ها در دسترس نبوده است.
(۹۱)	شرکت‌هایی که توقف معاملاتی بیش از سه ماه داشته‌اند.
(۳۷۴)	جمع شرکت‌های حذف شده از جامعه آماری
۱۲۷	شرکت‌های عضو نمونه آماری
۷۶۲	تعداد مشاهدات

مدل‌های پژوهش و تعریف عملیاتی متغیرهای پژوهش

فرضیه اول و دوم

$$ROA = \alpha_0 + \alpha_1 DP + \alpha_2 \text{Opinion Shopp} + \alpha_3 \text{Audit client Tenure} + \alpha_4 \text{Leverage} + \alpha_5 \text{Size} + \alpha_6 \text{Age} + \epsilon_{i,t}$$

(مدل ۱)

فرضیه سوم و چهارم

$$ROA = \alpha_0 + \alpha_1 DP + \alpha_2 \text{Opinion Shopp} + \alpha_3 \text{Audit client Tenure} + \alpha_4 \text{GCAO} + \alpha_5 DP * \text{GCAO} + \alpha_6 \text{Opinion Shopp} * \text{GCAO} + \alpha_7 \text{Audit client Tenure} * \text{GCAO} + \alpha_8 \text{Leverage} + \alpha_9 \text{Size} + \alpha_{10} \text{Age} + \epsilon_{i,t}$$

(مدل ۲)

که در آن نکول بدهی (DP)

برای اندازه‌گیری متغیر ریسک نکول بدهی مدل‌های زیادی تاکنون ارائه شده است. دو مورد از معروف‌ترین این مدل‌ها عبارتند

و گزارش‌های منتشره در سامانه جامع اطلاع‌رسانی ناشران سازمان بورس (سایت کدال) استفاده شده است. پس از داده‌های جمع‌آوری اطلاعات، داده‌ها از طریق نرم‌افزار اکسل طبقه‌بندی شده و تجزیه و تحلیل نهایی نیز از طریق نرم‌افزار Eviews9 انجام شده است.

یافته‌های پژوهش

به منظور بررسی و تجزیه و تحلیل اولیه داده‌ها، آمار توصیفی متغیرهای مورد مطالعه محاسبه و در جدول (۲) ارائه شده است. این جدول شامل اطلاعات مربوط به میانگین، میانه، حداقل، حداکثر و انحراف معیار داده‌ها می‌باشد. همچنین نتایج به دست آمده در بخش آمار توصیفی نشان می‌دهد تداوم فعالیت به طور متوسط ۰.۲۹ است که نشان می‌دهد که بند ابهام در باره تداوم فعالیت در ۲۹ درصد موارد در گزارش حسابرسی آمده است. میانگین خرید اظهارنظر حسابرس نشان می‌دهد که شرکت‌های نمونه به طور متوسط ۳۴ درصد اقدام به خرید اظهارنظر حسابرسان می‌کنند. خلاصه یافته‌های آمار توصیفی برای متغیرهای پژوهش به شرح جدول شماره (۲) می‌باشد.

انتخاب نوع مدل

با توجه به این که در این تحقیق، داده‌ها ترکیبی از داده‌های مقطعی و سری زمانی است؛ بنابراین قبل از برآزش مدل‌ها باید با استفاده از آزمون‌های تشخیصی نوع داده‌ها (تلفیقی یا پانل) تعیین گردد. بدین منظور از آزمون چاو (F لیمر) استفاده می‌شود. همچنین آزمون هاسمن فرض ثابت یا تصادفی بودن اثرات مقطعی در مدل را مورد آزمون قرار می‌دهد. نتایج آزمون F لیمر در جدول (۳) ارائه شده است.

(۱) اگر سال قبل نظر تعدیل شده اظهار شده باشد و سال جاری حسابرس تغییر کرده و نظر مقبول صادر شده باشد.

(۲) اگر سال قبل نظر تعدیل شده اظهار شده باشد و سال جاری نظر مقبول صادر شده اما حسابرس تغییر نکرده باشد.

وضعیت مالی شرکت (ROA)

برای اندازه‌گیری متغیر وضعیت مالی شرکت از بازده دارایی محاسبه می‌شود. بازده دارایی از نسبت سود خالص به کل دارایی محاسبه شده است.

تداوم فعالیت (GCAO)

اگر گزارش حسابرس حاوی بند ابهام در رابطه با تداوم فعالیت باشد (به هر علتی)، این متغیر برابر با عدد یک و اگر نباشد عدد صفر به آن اختصاص داده می‌شود (هاپسورو و سانتاسو، ۲۰۱۸).

متغیرهای کنترلی

Lev: نسبت کل بدهی به کل دارایی

Size: لگاریتم طبیعی کل دارایی

Age: عمر شرکت که از طریق تفاضل سال کنونی و سال تاسیس حاصل می‌شود.

روش پژوهش و تجزیه و تحلیل داده‌ها

مطالعه حاضر از نظر هدف از نوع کاربردی، از نظر رابطه بین متغیرها پژوهشی توصیفی از نوع همبستگی و از نظر بعد زمانی داده‌ها از نوع گذشته‌نگر و پس رویدادی می‌باشد. برای گردآوری داده‌های مورد استفاده در پژوهش از بانک اطلاعاتی ره‌آورد نوین

جدول ۲. آمار توصیفی متغیرهای پژوهش

متغیر	تعداد مشاهدات	میانگین	میان	انحراف معیار	حداکثر	حداقل
نکول بدهی	۷۶۲	۳/۱۶	۳/۰۶۸	۲/۰۸۱	۵/۵۶۲	۱/۲۶۵
خرید اظهارنظر	۷۶۲	۰/۳۴	۰/۰۰۰	۰/۰۲۳	۰/۰۰۰	۱/۰۰۰
وضعیت مالی شرکت	۷۶۲	۰/۶۲	۰/۶۱۵	۱/۶۶۸	۰/۸۹	۰/۰۱۲
تداوم فعالیت	۷۶۲	۰/۲۹	۰/۰۰۰	۰/۰۳۶	۱/۰۰۰	۰/۰۰۰
عمر شرکت	۷۶۲	۳۳/۲۱	۳۱/۰۰۰	۱۱/۷۰۴	۵۷/۰۰۰	۱۱/۰۰۰
اهرم مالی	۷۶۲	۰/۵۷	۰/۵۸۸	۰/۱۹۸	۱.۵۶۵	۰/۰۶۱

جدول ۳. نتایج آزمون F لیمر و آزمون هاسمن

نتیجه	احتمال	آماره	درجه آزادی	آزمون	
پانل	۰/۰۰۰۰	۱۴/۳۳۶	۱۲۶	F لیمر	مدل اول
اثرات ثابت	۰/۰۰۰	۶۷/۹۷	۱۲۷	هاسمن	
پانل	۰/۰۰۰۰	۱۴/۳۱۵	۱۲۶	F لیمر	مدل دوم
اثرات ثابت	۰/۰۰۰۰	۶۲۰/۸۱	۱۲۷	هاسمن	

آزمون فرضیه اول و دوم

(۱) نکول بدهی بر وضعیت مالی شرکت تأثیر معناداری دارد.

(۲) خرید اظهار نظر بر وضعیت مالی شرکت تأثیر معناداری دارد.

به منظور آزمون فرضیه بالا از مدل رگرسیونی زیر استفاده شده است:

$$ROA = \alpha_0 + \alpha_1 DP + \alpha_2 \text{Opinion Shopp} + \alpha_3 \text{Audit client Tenure} + \alpha_4 \text{Controlvariable} + \epsilon_i, t$$

جدول ۵. نتایج آزمون فرضیه اول تا سوم

متغیر	ضریب	آماره t	احتمال آماره (Sig.)	همخطی (VIF)
ضریب ثابت	۲.۹۶۴	۹.۸۲۲	۰.۰۰۰۰	----
نکول بدهی	-۰.۰۹۹	-۲.۲۰۸	۰.۰۲۵۰	۳/۰۰۱
خرید اظهار نظر	-۰.۱۱۵	-۲.۲۶۹	۰.۰۲۳۴	۱/۰۷۷
اندازه شرکت	۰.۶۶۱	۲۳.۱۹۴	۰.۰۰۰۰	۳/۰۹۰
عمر شرکت	۰.۰۰۲	۰.۹۱۹	۰.۳۵۷۸	۱/۰۶۰
اهرم مالی	۰.۴۷۵	۱۳.۹۱۴	۰.۰۰۰۰	۱/۰۶۸
آماره F فیشر	۴۰.۷۹۵	ضریب تعیین		۰.۵۲۹
		ضریب تعیین تعدیل شده		۰.۵۲۸
احتمال آماره	۰.۰۰۰۰	آماره دوربین-واتسون		۲.۲۷۸

مطابق نتایج جدول (۵) مقدار احتمال آماره F فیشر برابر ۰/۰۰۰ و کمتر از سطح خطای ۰/۰۵ است، بنابراین معناداری و مناسب بودن مدل تأیید می‌گردد. همچنین ضریب تعیین تعدیل شده مدل برابر با ۰/۵۲۸ است که بدان معناست که حدوداً ۵۳ درصد از تغییرات متغیر وضعیت مالی شرکت به وسیله متغیرهای مستقل و کنترلی، توضیح داده می‌شود. مقدار آماره دوربین واتسون به میزان ۲/۲۷۸ که بین ۱/۵ تا ۲/۵ است که حاکی از عدم وجود خود همبستگی بین جملات خطاء مدل است.

همان‌طور که در جدول (۳) مشاهده می‌شود، احتمال آماره F لیمر در هر دو مدل کمتر از ۰/۰۵ است؛ لذا برای تخمین این مدل‌ها از روش پانل (Panel) استفاده می‌شود. در ادامه به منظور مشخص شدن اثرات ثابت یا تصادفی آزمون هاسمن اجرا شده است. نتایج نشان داد که سطح معناداری در هر دو مدل برای آزمون هاسمن کمتر از سطح خطای ۰/۰۵ بدست آمده است بنابراین می‌توان گفت برای هر دو مدل باید از اثرات ثابت استفاده شود.

آزمون نرمال بودن توزیع جملات خطاء

در این بخش به منظور بررسی نرمال بودن جزء خطا، از آزمون جاک-برا استفاده شده است. نتایج این آزمون در جدول (۴) ارائه شده است.

H₀: جزء خطا نرمال است.
H₁: جزء خطا نرمال نیست.

جدول ۴. نتایج آزمون نرمال بودن جمله خطا

مدل	آماره جاک-برا	احتمال (Sig.)	نتیجه
مدل اول	۰/۹۱۳۷	۰/۳۱۰۹	تأیید نرمال بودن جزء خطا
مدل دوم	۱/۲۰۵۹	۰/۱۰۳۸	تأیید نرمال بودن جزء خطا

مطابق نتایج ارائه شده در جدول (۴)، در هر دو مدل مورد استفاده در این تحقیق سطح معنی‌داری آزمون جاک-برا بیشتر از سطح خطای مورد نظر این پژوهش؛ یعنی ۵٪ است. بنابراین فرض صفر یعنی نرمال بودن اجزای خطاء رد نمی‌گردد و اجزای خطای مدل‌ها از توزیع نرمال برخوردار هستند.

آزمون فرضیه‌های پژوهش

پس از بررسی پیش فرض‌های مدل‌های رگرسیونی پژوهش و اطمینان از برقراری این فرض‌ها، حال می‌توان به تخمین مدل‌ها اقدام نمود. در ادامه هر یک از فرضیه‌های تحقیق به تفکیک مورد آزمون آماری قرار می‌گیرند.

بودن مدل تأیید می‌گردد. همچنین ضریب تعیین تعدیل شده مدل برابر با ۰/۵۷۷ است که بدان معناست که حدوداً ۵۸ درصد از تغییرات متغیر وضعیت مالی شرکت به وسیله متغیرهای مستقل، تعدیل کننده و کنترلی، توضیح داده می‌شود. مقدار آماره دوربین واتسون به میزان ۲/۱۶۷ که بین ۱/۵ تا ۲/۵ است که حاکی از عدم وجود خود همبستگی بین جملات خطا مدل است.

همچنین مقدار احتمال آماره t متغیر تعاملی نکول بدهی* تداوم فعالیت برابر ۰/۰۳ است که کمتر از سطح خطای ۵٪ است، با توجه به ضرب بتا که برابر با ۰/۱۰۶- می‌باشد می‌توان گفت که نکول بدهی بر وضعیت مالی شرکت با تعدیل کنندگی تداوم فعالیت تأثیر معنادار و منفی دارد. بنابراین فرضیه چهارم تأیید می‌شود. و نیز مقدار احتمال آماره t متغیر تعاملی خرید اظهارنظر* تداوم فعالیت برابر ۰/۰۰۸ است که کمتر از سطح خطای ۵٪ است، با توجه به ضرب بتا که برابر با ۰/۲۰۷۱- می‌باشد می‌توان گفت که خرید اظهارنظر بر وضعیت مالی شرکت با تعدیل کنندگی تداوم فعالیت تأثیر معنادار و منفی دارد، بنابراین فرضیه پنجم تأیید می‌شود.

همچنین مقدار احتمال آماره t برای متغیر مستقل نکول بدهی برابر ۰/۰۲۵ است که کمتر از سطح خطای ۵٪ است، با توجه به ضرب بتا که برابر با ۰/۰۹۹- می‌باشد می‌توان گفت که نکول بدهی بر وضعیت مالی تأثیر منفی و معناداری دارد، بنابراین فرضیه اول تأیید می‌شود. و نیز مقدار احتمال آماره t برای متغیر مستقل خرید اظهارنظر برابر ۰/۰۲ است که کمتر از سطح خطای ۵٪ است، با توجه به ضرب بتا که برابر با ۰/۱۱۵- می‌باشد می‌توان گفت که خرید اظهارنظر بر وضعیت مالی تأثیر منفی و معناداری دارد، بنابراین فرضیه دوم تأیید می‌شود.

آزمون فرضیه‌های سوم و چهارم

(۱) نکول بدهی، بر وضعیت مالی شرکت با تعدیل کنندگی تداوم فعالیت تأثیر معناداری دارد.
(۲) خرید اظهار نظر بر وضعیت مالی شرکت با تعدیل کنندگی تداوم فعالیت تأثیر معناداری دارد.
به منظور آزمون فرضیه چهارم تا ششم از مدل رگرسیونی زیر استفاده شده است:

$$ROA = \alpha_0 + \alpha_1 DP + \alpha_2 \text{Opinion Shopp} + \alpha_3 \text{Audit client Tenure} + \alpha_4 \text{GCAO} + \alpha_5 DP * \text{GCAO} + \alpha_6 \text{Opinion Shopp} * \text{GCAO} + \alpha_7 \text{Audit client Tenure} * \text{GCAO} + \alpha_8 \text{Controlvariable} + \epsilon_{i,t}$$

مطابق نتایج جدول (۵) مقدار احتمال آماره F فیشر برابر ۰/۰۰۰ و کمتر از سطح خطای ۰/۰۵ است، بنابراین معناداری و مناسب

جدول ۶. نتایج آزمون فرضیه چهارم تا ششم

متغیر	ضریب	آماره t	احتمال آماره (Sig.)	همخطی (VIF)
ضریب ثابت	۲.۷۶۳	۱۰.۳۲۸	۰.۰۰۰۰	----
نکول بدهی	-۰.۴۸۶	-۱۵.۵۵۶	۰.۰۰۰۰	۱.۰۴۷
خرید اظهار نظر	-۰.۶۹۶	-۴۱.۵۳۴	۰.۰۰۰۰	۳.۰۶۴
تداوم فعالیت	۰.۴۴۳	۱۳.۷۱۵	۰.۰۰۰۰	۱.۰۵۸
نکول بدهی* تداوم فعالیت	-۰.۱۰۶	-۲.۱۰۴	۰.۰۳۵۵	۱.۰۶۷
خرید اظهار نظر* تداوم فعالیت	-۰.۲۰۷۱	-۳.۸۶۳۱	۰.۰۰۰۸	۵.۴۰۸
دوره تصدی حسابرس* تداوم فعالیت	۰.۲۵۱۲	۲.۶۹۸۷	۰.۰۰۹۷	۲.۰۳۲
اندازه شرکت	۰.۰۷۶۸	۱.۳۰۶۵	۰.۱۵۴۸	۱.۹۶۴۵
اهرم مالی	۰.۰۱۰۱	۴.۴۹۶۷	۰.۰۰۰۰	۳.۵۱۷
عمر شرکت	۰.۰۰۵۹	۲.۲۰۹۸	۰.۰۲۹۷	۲.۰۷۶۱
آماره F فیشر	۴۸۶.۹۲۸	۰.۰۰۰۰	ضریب تعیین	۰.۵۷۹
			ضریب تعیین تعدیل شده	۰.۵۷۷
احتمال آماره				۲.۱۶۷

بحث و نتیجه‌گیری

آزمون فرضیه اول حکایت از تأثیر منفی نکول بدهی بر وضعیت مالی تأثیر دارد. برای توضیح نتیجه این فرضیه استدلال می‌شود که ریسک نکول احتمال این را می‌دهد که دارایی‌های شرکت کمتر از ارزش دفتری بدهی‌های شرکت شود. آن‌ها بیان کردند که ریسک نکول موجب می‌شود که وام دهنده صرف ریسکی را بابت تحمل این ریسک از وام گیرنده درخواست کند اندازه صرف ریسک درخواستی، تابعی از احتمال نکول شرکت است. ریسک نکول ممکن است به دلیل عملکرد مالی ضعیف شرکت یا درجه اهرمی بودن بالای آن ایجاد شود. نتایج این فرضیه همراستا با تحقیقات واسالو واکسینگ (۲۰۰۴) و چینگ و همکاران (۲۰۰۹) است.

نتایج آزمون فرضیه دوم نشان داد که خرید اظهار نظر بر وضعیت مالی تأثیر منفی و معناداری دارد. در ارتباط با اهمیت بررسی خرید اظهار نظر می‌توان اظهار داشت که کارکنان حسابداری بایستی رویه‌هایی را به کار گیرند که محافظه کارانه و بی طرفانه باشد اما در عمل انگیزه‌های رقابتی مدیریت در انتخاب رویه‌ها و برآوردهای حسابداری تأثیر می‌گذارد. لذا شرکت‌ها در ارائه نتایج مالی، تکنیک‌های مدیریت سود را بکار می‌برند، بنابراین شناسایی شرکت‌هایی که بطور قابل ملاحظه ای سود آوردی واقعی خود را بیان نمی‌کنند به یک چالش تبدیل شده اس. در نتیجه شرکت‌ها برای مطلوب جلوه دادن وضعیت مالی شرکت؛ اقدام به خرید اظهار نظر حسابرسان می‌کنند و حسابرسان نیز از آنجا که نمی‌خواهند مشتریان خود را از دست بدهند، اظهار نظر مطلوبی نسبت به تداوم فعالیت شرکت در آینده ارائه می‌دهند. نتایج این فرضیه با دیویز و همکاران (۲۰۰۹) و یاری و همکاران (۱۴۰۲) همراستا است.

نتایج فرضیه سوم پژوهش نشان داد که نکول بدهی بر وضعیت مالی شرکت با تعدیل کنندگی تداوم فعالیت تأثیر معنادار و منفی دارد. مبتنی بر این نتیجه می‌توان استدلال کرد که کاهش نسبت نقدینگی یعنی ناتوانی شرکت در پرداخت بدهی‌های کوتاه‌مدت خود و نسبت اهرمی نشانگر مقدار منابع تأمین شده از محل بدهی‌ها است که در صورت افزایش آن احتمال نکول در پرداخت بدهی‌ها به وجود می‌آید. شرکتی که نسبت‌های مالی نامساعدی دارد نسبت به تداوم فعالیتش ایهام به وجود می‌آید و ممکن است حسابرسان این موضوع را در گزارش خود عنوان کند. در نتیجه نسبت اهرم مالی باعث افزایش میزان اظهار نظر تردید نسبت به تداوم فعالیت می‌شود. نتایج این فرضیه همراستا با پژوهش‌های پروکمن (۲۰۰۹)؛ رحیمیان و همکاران (۱۳۹۲) و صفی پور افشار و همکاران (۱۴۰۱) است.

نتایج آزمون فرضیه چهارم نشان داد که خرید اظهار نظر بر وضعیت مالی شرکت با تعدیل کنندگی تداوم فعالیت تأثیر

معنادار و منفی دارد. در نتیجه می‌توان گفت که خرید اظهار نظر حسابرسان، هزینه نمایندگی شرکت است؛ زیرا مدیران به دنبال حسابرسانی هستند که کیفیت پایین تری در کارشان دارند. این امر به نوبه خود از کیفیت اطلاعات منتشر شده در بازارهای مالی می‌کاهد و باعث افزایش عدم تقارن اطلاعاتی می‌شود. برای مثال، مدیران به منظور پنهان کردن ضعف عملکرد خود، در پی تغییر حسابرسان یا حفظ حسابرسان قبلی هستند تا با متقاعد کردن حسابرسان به اظهار نظر مطلوبی دست یابند. در نتیجه، خرید اظهار نظر حسابرسان باعث کاهش میزان اظهار نظر تردید نسبت به تداوم فعالیت شرکت می‌شود. نتایج این فرضیه همراستا با تحقیقات امیری و فخاری (۱۳۹۹)؛ دیویسون و همکاران (۲۰۰۶)، سیف زاده و همکاران (۲۰۲۱) و صفی پور افشار و همکاران (۱۴۰) است.

به سرمایه‌گذاران پیشنهاد می‌گردد در تحلیل‌های خود از وضعیت شرکت‌ها به وجود حسابرسان با تجربه و متخصص در حسابرسانی شرکت‌ها توجه داشته باشند. ونیز به بورس اوراق بهادار توصیه می‌شود با تدوین قوانین و مقررات در زمینه خرید اظهار نظر حسابرسان، شرکت‌های را از یک آستانه مشخص از تجدید ارائه که یکی از نشانه‌های کیفیت سود پایین است؛ بازدارند.

منابع

ابراهیمی فهادانی، الهه (۱۳۹۵). تأثیر حق الزحمه حسابرسان و تاخیر در ارائه گزارش حسابرسان بر گزارش تداوم فعالیت حسابرسان در شرکت‌های ورشکسته پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، حسابداری، دانشکده اقتصاد و علوم اجتماعی، دانشگاه شهید چمران، اهواز، ایران.

امیری، اسماعیل، و فخاری، حسین (۱۳۹۹). شاخص ترکیبی برای خرید اظهار نظر حسابرسان مبتنی بر فن تحلیل ممیزی، بررسی‌های حسابداری و حسابرسان، ۲۷(۱)، ۳۳-۱.

بنی مهد، بهمن (۱۳۹۰). بررسی عوامل تأثیرگذار بر اظهار نظر مقبول حسابرسان. فصلنامه بورس اوراق بهادار، ۴(۱۳)، ۸۳-۵۹.

پیری، پرویز، و سمانه بزرگری صدقیانی (۱۳۹۵). بررسی رابطه‌ی بین دوره‌ی تصدی و تغییر حسابرسان با کیفیت سود شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران بر اساس مدل کاسنیک، پیشرفت‌های حسابداری، ۸(۲)، ۹۲-۶۵.

رحیمیان، نظام الدین، و توکل نیا، اسماعیل و میثم کرملو (۱۳۹۲). اظهار نظر حسابرسان تعدیل شده و ساختار

- Hapsoro, D., & Santoso, T. R. (2018), Does Audit Quality Mediate the Effect of Auditor Tenure, Abnormal Audit Fee and Auditor's Reputation on Giving Going Concern Opinion?, *International Journal of Economics and Financial Issues*, 8(1), PP. 143-152.
- Gallizo, J.L., & Saladríguez R. (2015), An Analysis of Determinants of Going Concern Audit Opinion: Evidence from Spain Stock Exchange, *Journal of Intangible Capital*, 12(1), PP. 1-16.
- Geiger M.A. and Raghunandan K. (2002). Auditor tenure and audit reporting failures, *Auditing: A Journal of Practice & Theory*. 21(1), PP. 67-78.
- Johnson V.E., Khurana I.K. and Reynolds J.K. (2002). Audit firm tenure and the quality of Financial Reports. *Contemporary Accounting Research*, 19(4), PP. 637-660.
- Kirkos E., Spathis C., Nanopoulos A., Manolopoulos Y. (2008). Predicting qualified auditor's opinions: A data mining approach. *Journal of Emerging Technologies in Accounting*, Vol 4(1), pp. 183-197.
- Knechel, R., & Vanstrelan, A. (2007), "The Relationship between Auditor Tenure and Audit Quality Implied by Going Concern Opinions", *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 26(1), PP. 113-131.
- Manry, D.; Turner, J.L. & Mock, T.J. (2008). Does Increased Audit Partner Tenure Reduce Audit Quality?. *Journal of Accounting, Auditing and Finance*, 23(4), PP.553-572.
- Reichelt, K. and Wang, D. (2010), National and Office-Specific Measures of Auditor Industry Expertise and Effects on Audit Quality, *Journal of Accounting Research*. 48(3), PP. 647-686.
- Seifzadeh, M., Salehi, M., Abedini, B., Khanmohammadi, M. H., & Ranjbar, M. H. (2021). Management Characteristics and Audit Opinion Shopping. *Iranian Journal of Accounting, Auditing and Finance*, 5(4), 77-99.
- Simamora, R. A., & Hendarjatno, H. (2019), The Effects of Audit Client Tenure, Audit Lag, Opinion Shopping, Liquidity Ratio, and Leverage to the Going Concern Audit Opinion, *Asian Journal of Accounting Research*, 4(1), PP. 145-156.
- Seifzadeh, M., Salehi, M., Abedini, B., Khanmohammadi, M. H., & Ranjbar, M. H. (2021). Management Characteristics and Audit Opinion Shopping. *Iranian Journal of Accounting, Auditing and Finance*, 5(4), PP 77-99.
- Srinidhi Bin, Leung Sidney and Gul Ferdinand. (2010). Auditor Tenure and Audit Quality: The Role of the Demand for Unique Client Specific Knowledge, <https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?>
- Vassalou, M., Xing, Y. (2004). Default Risk In Equity Returns. *Journal of Finance*, 59(2), PP 831-868.
- Zureigat, Qasim Mohammad (2014). Factors Associated with Audit Reports in Saudi Arabia. *Global Journal of Management and Business Research: The Accounting and Auditing*. 14 (5) 5, PP 66-75.
- سررسید بدهی پژوهش های حسابداری مالی و حسابرسی، ۵(۲۰)، ۱۵۷-۱۸۰.
- صفی پور افشار، و مجتبی، سلطانی نژاد، احمدصادق و ابراهیم سلطانی نژاد (۱۴۰۱). عوامل اثرگذار بر اظهارنظر حسابرس نسبت به تداوم فعالیت پژوهش های حسابداری مالی و حسابرسی، ۱۴(۵۶)، ۱۱۵-۱۳۶.
- کمیته تدوین استانداردهای حسابرسی ایران (۱۳۸۳). استانداردهای حسابرسی، استاندارد شماره ۵۷۰، تهران، انتشارات سازمان حسابرسی، ۶۰۱-۶۱۷.
- یاری، حسن، و شه بخش، محمود و رافیک باغومیان (۱۴۰۲). خرید اظهارنظر حسابرس و معاملات با اشخاص وابسته: شواهدی از بورس اوراق بهادار تهران پژوهش های حسابداری مالی و حسابرسی، ۱۵(۵۸)، ۱۸۹-۲۰۸.
- Arnedo, L., Lizarraga, F., Sanchez, S., & Ruiz, E. (2012), Las Expectativas del Usuario Ante la Salvedad al Principio de Empresa en Funcionamiento. Evidencia Empírica del Fenómeno de la Profecía Autocumplida Para el Caso Español, *Revista Española de Financiación y Contabilidad*, 41(154), PP.263-289.
- Agarwal, V. & Taffler, R.J (2007). Twenty-five Years of the Taffler Z-Score Model: Does it really have Predictive Ability?, *Accounting and Business Research*. 37 (4):PP 285-300.
- Archambeault, D., & DeZoort, T. (2001), "Auditor Opinion Shopping and the Audit Committee: An Analysis of Suspicious Auditor Switches", *International Journal of Auditing*, 5(1), PP. 33-52.
- Brookman, J. & P. D. Thistle. (2009). CEO tenure, the risk of termination and firm value. *Journal of Corporate Finance* 15 (3):PP 315-330.
- Carson, E., Fargher, N., Geiger, M., Lennox, C., Raghunandan, K., & Willekens, M. (2012), Auditor Reporting on Going-concern Uncertainty: A Research Synthesis, *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 32(1), PP. 353-284.
- Chen, F., Peng, S., Xue, S., Yang, Z., and Ye, F., (2016), Do Audit Clients Successfully Engage in Opinion Shopping? Partner-Level Evidence, *Journal of accounting Research*, Vol. 54, Issue 1, PP.79-112.
- Choi, J. et al, (2018), Opinion Shopping to Avoid a Going Concern Audit Opinion and Subsequent Audit Quality, forthcoming in *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, PP. 1-47.
- Davidson III, W. N., Jiraporn, P., and DaDalt, P. (2006), Causes and Consequences of Audit Shopping: an Analysis of Auditor Opinions, Earnings Management, and Auditor Changes, *Quarterly Journal of Business and Economics*, 45(1-2), PP. 69-88.
- Davis, R., Soo B, & Trompeter G. (2009). Auditor Tenure and the Ability to Meet or Beat Earnings Forecasts. *Contemporary Accounting Research*, 26 (2), PP 517-548.

Accounting Knowledge & Management Auditing
Vol. 16/ No. 61/ Autumn 2027

The impact of debt default dimensions and buying opinions on financial status with the moderating role of business continuity

Arash Kazemi

M.Sc. Islamic Azad University, Science and Research Branch, Tehran, Iran
(Corresponding Author)
Arashkazemi352@gmail.com

Ali Sayadi

Assistant Professor, Department of Accounting, Faculty of management and economic, lorestan university, Iran
Sayadi.a@lu.ac.ir

Parviz Mamsalei

Instructor of Accounting Department, Payam Noor University, Tehran, Iran
p.mamsalehi@pnu.ac.ir

Sasan Amiri

M.Sc. Accounting, Islamic Azad University, Sanandaj, Iran
Sasanamiri65@gmail.com

Abstract

The purpose of the current research is to investigate the impact of debt default and Auditor Opinion Shopping on the company's financial status with the adjustment of going concern. For this purpose, the information of 127 companies admitted to the Tehran Stock Exchange in the period of 2016 to 2022 was extracted based on research variables through Rahvard Novin software and analyzed with the help of regression method with panel data approach in Eviews9 software. For Measuring Auditor Opinion Shopping, the two-situation model of Simamora and Hendarjatno (2019) was used. The results showed that the impact of debt default and Auditor Opinion Shopping on the financial status of companies has a significant inverse effect. Also, the results of the test of the moderating role of Going concern showed that the Going concern strengthens the effect of debt default and Auditor Opinion Shopping on the company's financial status.

Keywords: Debt default, Auditor Opinion Shopping, Going Concern

